

DANIEL ŠPINAR

umělecký ředitel Činohry Národního divadla

JANA DVOŘÁKOVÁ

ředitelka Činohry Národního divadla

Ascanio Celestini

PROSLOV K NÁRODU

Proč vlastně někdo používá raději šrouby než hřebíky?

„Dobrý den, vítejte v mé zemi. V mojí zemi prší. Já vím, že ve vaší zemi někdy prší a někdy ne, ale v mé zemi padá déšť neustále. Dalo by se říct, že naší hlavní náplní je ukryt se před deštěm.“

Italský spisovatel, dramatik, režisér a herec Ascanio Celestini (*1972) je tvůrcem takzvaného „divadla vyprávění“, které má v Itálii bohatou tradici. Je to divadlo slova, hry s jazykem a jeho významy. Celestiniho texty si vtipným, provokujícím, ale často také dojemným a burcujícím způsobem berou na mušku současný svět, jeho rozpory a neviditelná zákoutí – ať už je jimi sociální nerovnost, rasismus a netolerance nebo korupce ve vládě. Naše inscenace vznikla na základě sbírky Celestiniho textů v autorské úpravě a režii Petry Tejnorové.

České premiéry 6. a 7. června 2019 na Nové scéně

Ascanio Celestini
PROSLOV K NÁRODU

Překlad: **Tereza Siegllová**

Úprava: **Petra Tejnorová, Jan Tošovský, Ian Mikyska**

Režie: **Petra Tejnorová**

Dramaturgie: **Jan Tošovský**

Scéna: **Dragan Stojčevski**

Kostýmy: **Adriana Černá**

Hudba: **Ian Mikyska**

Video – technická spolupráce: **Dominik Lukács Žižka, Erik Bartoš**

Světelný design: **Tomáš Morávek**

Interaktivní design: **Aleš Zemene**

Lucie Juříčková

Tereza Vilišová

Jindřiška Dudziaková

Saša Rašilov

Filip Kaňkovský

Petr Vančura j. h.

Marcel Bendig j. h.

Lucie Djakoualnová j. h.

Sára El Maghrabiová j. h.

Zayabaatar Ganbold j. h.

Kristina Hasíková j. h.

Maxime Mededa j. h.

Milan Jakeš j. h.

Šimon Janák j. h.

Kieren Alexander j. h.

ASCANIO CELESTINI

Herec, dramatik, spisovatel, scenárista a filmový režisér se narodil 1. června 1972 v Římě, po studiu literatury a antropologie tamtéž se začal zajímat o divadlo a od počátku devadesátých let spolupracoval jako herec a později i jako autor s venkovským divadlem Teatro Agricolo O del Montevaso v Toskánsku. Tam společně s Gaetanem Ventrigliou napsal a hrál svůj první divadelní text *Cicoria. In fondo al mondo, Pasolini* (1998, Čekanka. Na koci světa, Pasolini). Na divadelní scéně se ale prosadil až v roce 2002 s monology o nacistickém masakru ve Fosse Ardeatine v roce 1944 *Radio clandestina* (2000, Zakázaný rozhlas) a příběhy tří generací továrních dělníků v dopisech *Fabbrica* (2002, Továrna), za něž získal ocenění Premio Ubu. Další ohlas a ceny mu přinesly dva následující monology: *Storie di un scemo di guerra* (2004, Historiky válečného magora), jenž stál na osobních zážitcích autora otce z konce druhé světové války, a *La pecora nera. Elogio funebre del manicomio elettrico* (2005), který stejně jako ostatní monology následně vyšel knižně a v tomto případě byl i přeložen do češtiny pod názvem *Černá ovce. Pohřební chvalořeč na elektrický blázinec* (2012). Celestini ho v roce 2010 ještě natočil jako film a na 67. ročníku benátského filmového festivalu, kde byl součástí hlavního programu, s ním vyhrál cenu Premio fondazione Mimmo Rotella. Film získal i další ocenění a byl kladně přijat kritikou i diváky. K dalším autorovým monologům patří *Lotta di classe* (2007, Třídní boj), *Pro patria* (2011, Za vlast), aktuálně pracuje na závěrečném dílu trilogie, která začala v roce 2015 inscenací *Laika* a o dva roky později pokračovala dílem s názvem *Il Pueblo*. Povídky obsažené v tomto programu vyšly nejdříve jako součást povídkového výboru *lo cammino in fila indiana* (2011, Chodím v zástupu), některé z nich byly vybrány do scénáře inscenace nazvané *Proslov k národu*, kterou připravil ve vlastní režii s hercem Davidem Murgiou v Belgii roku 2013.

CO JE TO DIVADLO VYPRÁVĚNÍ?

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století se v Itálii prosadil nový žánr divadla – divadlo vyprávění. Herec, který je zároveň autorem textu, neinterpretuje na scéně postavu, ale svým jménem vypráví příběh, jímž se obrací přímo na diváka. Dynamiku, kterou v činoherním divadle vytvářejí vztahy mezi postavami, v tomto případě nahrazuje úzký vztah vypravěče s publikem. Divák zde není pasivním přihlížejícím, nýbrž aktivním účastníkem divadelní události, jejíž konkrétní podobu do jisté míry sám spoluurčuje. Takovému divadlu se koncem devadesátých let začal věnovat a jím se proslavil také Ascanio Celestini. Je divadlo povýtce chudé, dalo by se říct lidové a v něčem snad i tradiční. Čerpá totiž z bohaté tradice italské *commedie dell'arte*, jejímž významným představitelem ve dvacátém století byl slavný Celestiniho krajan Dario Fo, z jehož odkazu ostatně Celestini čerpá, a k jejímž nepopiratelným výhodám patří, že

je extrémně levná. Vystačí s jedním, anebo nanejvýš několika málo herci, rekvizity se vejdou do kufru a ansámbly, pokud nemá auto, může bez problému cestovat vlakem či autobusem. Zároveň je to divadlo výřečné. Jeho hlavním materiálem je slovo, vyprávění, příběh. Žánr mluveného divadla neboli *storytellingu* u nás zatím není příliš rozšířen, přesto už se mu řada herců a performerů věnuje. Texty Ascania Celestiniho naproti tomu pocházejí z prostředí, kde má podobné divadlo bohatou tradici, má své hvězdy a vyvrhele, své proroky a buřiče. Celestini je posledního čtvrt století významnou postavou tohoto proudu. Jeho doménou je zvrácená logika, na které demonstrovuje rozpory světa; zcela specifický smysl pro absurdno, kdy na zdánlivě banální situaci z každodenního života vybuduje šílenou konstrukci, z níž běhá mráz po zádech. Vlastně nám ukazuje, kam by mohly vést různé způsoby myšlení, kdyby je nekorigovaly jejich protiproudy. Nicméně Celestiniho vize při vší své obludnosti jsou zároveň vtipné, zábavné a provokativní.

Jan Tošovský

REŽISÉRKA O INSCENACI

Pro Národní divadlo jsem hledala text, který by se týkal současného světa a zároveň nevyužíval klasické činoherní postupy. Zajímal mě *storytelling*, vypravěčství příběhů a zda je možné na nové scéně pracovat metodou *devised* tvorby divadla, tedy úzké autorské spolupráce všech členů tvůrčího týmu včetně herců. *Devised* je na současné alternativní scéně využíván hlavně pro projektovou metodu práce, přede mnou však stála instituce a herci repertoárového divadla. V době příprav inscenace jsem shodou okolností spolupracovala s belgickou choreografkou Karine Ponties, ta mě upozornila na inscenaci Ascania Celestiniho s Davidem Murgiou v hlavní roli a titulem *Proslov k národu*. Podařilo se mi získat část jejího textu a ten jsme společně s dramaturgem Janem Tošovským přečetli a okamžitě se jím nadchli. Bavilo nás, že Celestiniho krátké povídky, či jak autorovy texty nazývat, jsou vlastně zveřejněným myšlením o stavu tohoto světa. Oslovují něco v nás, jsou to temné bajky o tom, kým jsme se stali. Smějeme se sami sobě, protože se považujeme za tolerantní vůči ostatním, ale někde v nás přece jen je část, která zas až tak tolerantní není. Takže chvíli lovíme v tom kalném místě, které schováváme, abychom působili slušně. V tom tmavém místě, které nemá náš rozum odvahu navštěvovat. A tyto texty od Celestiniho nám dovolí se toho místa dotknout, aniž se z nás stanou špatní lidé. Hned mi bylo jasné, že u podobného typu textu nelze postupovat obvyklým způsobem, při němž režisér vytvoří koncepci inscenace a tu předává hercům. Tady bylo nutné přizvat herce jako spoluautory. Divadlo je zde prostředkem komunikace mezi jevištěm a hledištěm, prostorem pro hru, příběh je klíčem k obrazu v divákově hlavě, herci jsou našimi průvodci a používají vše k evokaci těchto příběhů, využívají všech možností komunikace a narativního divadla. Nahlížíme tak svět i skrze vztah mezi

posluchačem a mluvčím, protože tento sdílený moment vyprávění nám dává možnost prozkoumat také naše společenství, naši společnost, náš národ. A ještě jednu věc jsme si během práce uvědomili: že tuhle inscenaci nemůžeme zkoušet bez lidí, o kterých se v Celestiniho textech často mluví. Proto je s námi na jevišti několik herců, kteří nejsou členy Činohry Národního divadla, ale na jeho jeviště nezpochybnitelně a právem patří.

Petra Tejnorová

HERCI O INSCENACI

Je pro mě vlastně dárek zkusit si herecky sama ustát situaci, kdy jsem nablízko tváří v tvář publiku, kdy nemám oporu v partnerovi, jen sama v sobě, a musím být schopna srozumitelně interpretovat text a zároveň ho umět podat tak, aby zůstal živý v tom konkrétním čase, kdy na představení sedí pokaždé jiní lidé a různě reagují. Musím být schopna podle potřeby improvizovat, protože atmosféra na představení nikdy není stejná. Cítím z celého týmu, že tuto inscenaci vnímáme jako skvělou možnost něco nového si vyzkoušet. Jsem hrozně šťastná, že v tomhle projektu jsem, protože i když naše dramaturgie je rozmanitá, tak s podobným projektem jsem se ještě nesetkala. Poslední půlrok jsem se zabývala myšlenkou, že bych si udělala sólové představení. Bavila mě výzva zkusit si něco, kde budu já sama zodpovědná za všechno – a tady se mi to vlastně splnilo. Třebaže jsme všichni součástí jednoho celku, je v něm každý sám za sebe. Mám pocit, že jsme skvělý tým, že jsme se krásně potkali. A nechci, aby to skončilo. Ve zkušebním procesu mi bylo tak dobře, že bych se v něm ráda ještě chvíli rochnila, protože mě hrozně bavila energie, která byla na zkouškách. A druhá věc, kterou silně cítím, je radost, že v té naší době, která je složitá společensky i politicky, protože občanská nespokojenost je značná (nebo aspoň já to tak vnímám a řadím se do té skupiny, která je k vládě kritická a chodí na demonstrace), tak mě moc baví, že můžu skrz tyto texty a tohle představení sdělovat svoje pocity uměleckou cestou. To mi přijde nesmírně důležité a za to jsem vděčná.

Tereza Vilišová

Je to moje první setkání s nyní aktuálním a moderním divadelním žánrem zvaným *storytelling*. Nečekal jsem, že to bude až tak náročná výzva. Moje přípravy na každou zkoušku v průběhu celého zkoušení zabraly víc času, než když se připravuji na sebenáročnější klasickou činoherní roli. Protože se jedná v podstatě o malé nikoli monology, ale dialogy s divákem o sdělení nějakého tématu, o reprezentaci myšlení nějakého člověka nebo nějakého názorového proudu. Ve chvíli, kdy je jako herec spustím,

vím, že mám jenom jeden pokus a že stane-li se v průběhu vystoupení byť jenom malá chybička, dokáže to celou věc nenávratně pokazit a vykolejit. Takže jsem potřeboval před každou zkouškou minimálně hodinu až půl druhé na to, abych se nastartoval, abych si celou věc znova v hlavě srovnal, připravil a oživil. Hodně jsem vzpomínal a hodně mi pomohla průprava, kterou jsem dostal v rámci kurzů autorského dialogického jednání od profesora Ivana Vyskočila na DAMU. Hodně dobrým průvodcem byla také režisérka Petra Tejnorová, která nás s celým žánrem seznamovala – jak se samotným autorem Ascaniem Celestinim, tak s dalšími interprety storytellingu. Inspirovala mě a zároveň mi ponechávala svobodu a tím pádem i zodpovědnost. Ve chvíli, kdy se celá věc daří, je to až opojný pocit, že vládnu sám sebou natolik, že mám v rukou přemýšlení a představivost celého publika a můžu ho jako průvodce vést, kam chci, a v podstatě manipulovat jím tak, jako bych vyprávěl velmi dobře propracovanou, komplikovanou a lstivou anekdotu.

Saša Rašilov

Kontakt pro média:

Kateřina Ondroušková
public relations Činohry a Laterny magiky
tel.: 224 901 236
mobil: 777 208 249
e-mail: k.ondrouskova@narodni-divadlo.cz

GENERÁLNÍ PARTNER

PARTNEŘI NÁRODNÍHO DIVADLA

ŠKODA

PIETRO FILIPI

PARTNEŘI INSCENACÍ

Moser
since 1857

PARTNER PREMIÉROVÝCH VEČERŮ

MECENÁŠI NÁRODNÍHO DIVADLA

KOLOWRAT KRAKOVŠTÍ

Prof. Dr. Dajda Altenburg-Kohl

GENERÁLNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER INSCENACÍ

mediální skupina **mafra**

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

 Český rozhlas

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

RESPEKT

